

Er is, menen wij, geen reden om het falen van de Nederlandse regering en haar organen dat wij in de paragraaf 'Weinig hulp voor Nederlanders' schetsten, te vergoelijken: in tegenstelling tot gevangenen van andere nationaliteit hebben de Nederlandse maar heel weinig pakketten ontvangen en de gedeporteerden nagenoeg geen, en voor de voorbereiding van een onmiddellijke hulpverlening ter plaatse en van een snelle repatriëring is een verkeerde opzet gekozen en daaraan is bovendien onvoldoende aandacht besteed. Wanneer men nu ziet, hoeveel moeite de regering en haar organen zich gaven voor de hulpverlening aan de bevolking in de hongerprovincies (wij zullen de voorbereiding daarvan in hoofdstuk 13 beschrijven), dan is het contrast frappant. Maar er was (niet dat zulks voldoende excuus is geweest!) verschil: omtrent de noodtoestanden in de hongerprovincies was de regering ingelicht, tijdig en uitgebreid, en omtrent de veel ernstiger noodtoestanden in de concentratiekampen had zij over het algemeen geen informatie; daarenboven schoot ook háár voorstellingsvermogen volkomen te kort. Daarbij dient men te bedenken dat uit de gehele Europese geschiedenis geen verschrikkingen bekend waren, te vergelijken met die waartoe het in de concentratie- en vernietigingskampen van het Derde Rijk was gekomen.

★

Rest ons nog, er op te wijzen dat de opperste nood waarin de overlevenden onder de Nederlandse gevangenen en gedeporteerden verkeerden, ook de Nederlandse illegale groepen onvoldoende voor ogen stond. Wij zullen in het volgende hoofdstuk een beeld geven van de met de bevrijding in verband staande problemen waarmee die groepen, voorzover vertegenwoordigd in de Grote Adviescommissie der Illegaliteit, zich in de hongerwinter hebben beziggehouden – beziggehouden in en via de namens die commissie optredende Contact-Commissie. Onder die problemen treft men dat van de hulpverlening aan de in Duitsland te bevrijden gevangenen, tot wie talloze makkers uit de illegale strijd behoorden, niet aan. Ja, één briefje is bewaard gebleven dat op die hulpverlening betrekking heeft: een briefje, vermoedelijk in maart '45 in Utrecht door zekere 'ten Have' (wij weten niet wie dat is geweest) ter hand gesteld aan mej. mr. M. A. Tellegen, lid van het Nationaal Comité